

ಚಾಕಿ ಸಾಕಾಣಿಕಾ ಕೇಂದ್ರಗಳು

ತಾಂತ್ರಿಕ ಪ್ರಕಟಣಾ ಸರಣಿ

ಜೆಎಸ್‌ಎಸ್ ಕೃಷಿ ವಿಜ್ಞಾನ ಕೇಂದ್ರವು 1994ರಲ್ಲಿ ಪ್ರಾರಂಭವಾಗಿದ್ದು, ನವದೆಹಲಿಯ ಭಾರತೀಯ ಕೃಷಿ ಅನುಸಂಧಾನ ಪರಿಷತ್ತಿನ ನವದೆಹಲಿಯ ತಾಂತ್ರಿಕ ವರ್ಗಾವಣೆಯ ಯೋಜನೆಯಡಿಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಾಯೋಜಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ. ಜೆಎಸ್‌ಎಸ್ ಮಹಾವಿದ್ಯಾಪೀಠ ಕೇಂದ್ರವನ್ನು ನಿರ್ವಹಿಸುತ್ತಿದೆ. ಕೆವಿಕೆಯು ಜಿಲ್ಲಾ ಮಟ್ಟದಲ್ಲಿ ರೈತರಿಗೆ ಕೃಷಿ ತಾಂತ್ರಿಕ ಮಾಹಿತಿ ಒದಗಿಸುವ ಕೇಂದ್ರವಾಗಿದೆ. ಆಯಾ ಪ್ರದೇಶಗಳಿಗೆ ಸೂಕ್ತವಾದ ತಂತ್ರಜ್ಞಾನಗಳನ್ನು ಗುರುತಿಸಿ ಅವುಗಳನ್ನು ಪ್ರಚುರಪಡಿಸುವ ತನ್ನ ಉದ್ದೇಶಿತ ಕಾರ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಕೆವಿಕೆಯು ರೈತರು ಮತ್ತು ವಿಸ್ತರಣಾ ಸಿಬ್ಬಂದಿಗಳೊಡನೆ ಕಾರ್ಯ ನಿರ್ವಹಿಸುತ್ತ ಮೌಲ್ಯಾಧಾರಿತ ಜ್ಞಾನ ಮತ್ತು ಅನುಭವವನ್ನು ಹುಟ್ಟುಹಾಕುವಲ್ಲಿ ಯಶಸ್ವಿಯಾಗಿದೆ. ಇಂತಹ ಅನುಭವಗಳು, ಅನ್ವೇಷಣೆಗಳು, ಯಶೋಗಾಥೆಗಳು ಮತ್ತು ಕಲಿತ ಪಾಠಗಳನ್ನು ರೈತರು, ರೈತ ಮಹಿಳೆಯರು, ಗ್ರಾಮೀಣ ಯುವಕರು, ಸಮುದಾಯ ಆಧಾರಿತ ಸಂಸ್ಥೆಗಳು, ವಿಸ್ತರಣಾ ಸಿಬ್ಬಂದಿಗಳು, ಸಂಶೋಧನೆ ಮತ್ತು ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಸಂಸ್ಥೆಗಳೊಂದಿಗೆ ಹಂಚಿಕೊಳ್ಳುವುದು ಈ ತಾಂತ್ರಿಕ ಪ್ರಕಟಣೆ ಸರಣಿಯ ಉದ್ದೇಶವಾಗಿದೆ.

ಚಾಕಿ ಸಾಕಾಣಿಕಾ ಕೇಂದ್ರಗಳು

ಜೆಎಸ್‌ಎಸ್ ಕೃಷಿ ವಿಜ್ಞಾನ ಕೇಂದ್ರವು ಮೂರು ಚಾಕಿ ಸಾಕಾಣಿಕಾ ಕೇಂದ್ರಗಳನ್ನು ಸ್ವಸಹಾಯ ಸಂಘಗಳ ಮುಖೇನ 2008ರಿಂದ ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿದೆ. ಮಾಸಿಕ 2 ಬ್ಯಾಚ್‌ಗಳಂತೆ, 3 ಕೇಂದ್ರಗಳಿಂದ ಮಾಹೆಯಾನ 24,000 ಮೊಟ್ಟೆಗಳನ್ನು ಚಾಕಿ ಮಾಡಲಾಗುತ್ತಿದೆ. ಇದರಿಂದ ವಾರ್ಷಿಕ 3600 ವರಮಾನ ದಿನಗಳ ಉದ್ಯೋಗ ಸೃಷ್ಟಿಯಾಗಿದ್ದು ಸಂಘದ ಪ್ರತಿ ಸದಸ್ಯರ ತಿಂಗಳ ರೂ. 1500/- ಹಾಗೂ ವಾರ್ಷಿಕ ಲಾಭಾಂಶ ರೂ. 1.8 ಲಕ್ಷಗಳಾಗಿದೆ.

ವರ್ಷಕ್ಕೆ 25 ಬ್ಯಾಚ್‌ಗಳಿಂದ 3 ಕೇಂದ್ರಗಳಿಂದ ಒಟ್ಟು 3 ಲಕ್ಷ ಮೊಟ್ಟೆ ಚಾಕಿ ಮಾಡಲಾಗುತ್ತಿದೆ. ಈ ರೀತಿಯಾಗಿ ಬೆಳೆಸಿ ಕೊಟ್ಟ ಚಾಕಿ ಮರಿಗಳನ್ನು ಬಳಸಿ ರೈತರು ಗೂಡಿನ ಇಳುವರಿಯನ್ನು ಜಿಲ್ಲಾ ಸರಾಸರಿಗಿಂತ (100 ಮೊಟ್ಟೆಗೆ 59 ಕೆಜಿ) ಶೇ. 20ರಷ್ಟು, ಅಂದರೆ 100 ಮೊಟ್ಟೆಗೆ 71 ಕೆ.ಜಿ. ಗೆ ಹೆಚ್ಚಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದಾರೆ. ಈ ರೀತಿ ಹೆಚ್ಚಿದ ಗೂಡಿನ ಒಟ್ಟು ಇಳುವರಿ 42,600 ಕೆ.ಜಿ.ಗಳಾಗುತ್ತದೆ. ಅದರ ಮೌಲ್ಯ ರೂ. 85.20 ಲಕ್ಷದಷ್ಟಾಗುತ್ತದೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಸಂಘಗಳ ಸದಸ್ಯರಿಗೆ ಉದ್ಯೋಗ ಸೃಷ್ಟಿ ಮತ್ತು ಹೆಚ್ಚಾದ ಗೂಡಿನ ಇಳುವರಿಯಿಂದ ರೇಷ್ಮೆ ಉದ್ಯಮದಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿವರ್ಷ ಒಟ್ಟಾರೆ ರೂ. 87 ಲಕ್ಷಕ್ಕೂ ಹೆಚ್ಚಿನ ಸಂಪತ್ತು ಸೃಷ್ಟಿಸಿದಂತಾಗಿದೆ.

ಹಿನ್ನೆಲೆ

ರೇಷ್ಮೆ ಕೃಷಿಯು ಮೈಸೂರು ಜಿಲ್ಲೆಯ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಪರಂಪರೆಯ ಒಂದು ಅವಿಭಾಜ್ಯ ಅಂಗವಾಗಿದೆ. ಪ್ರಪಂಚದಾದ್ಯಂತ ಮೈಸೂರು “ಮೈಸೂರು ರೇಷ್ಮೆ” ಎಂಬ ಭೌಗೋಳಿಕ ಗುರುತಿನಿಂದ ಪರಿಚಿತವಾಗಿದೆ. ಮೈಸೂರು ರೇಷ್ಮೆ ವಿಶ್ವ ವಿಖ್ಯಾತವಾಗಿದ್ದು, ಅದರ ಇತಿಹಾಸ 220 ವರ್ಷಗಳಷ್ಟು ಹಿಂದಿನದಾಗಿದೆ. ಮೈಸೂರಿನ ಹುಲಿ ಟಿಪ್ಪು ಸುಲ್ತಾನ್ ಆರ್ಥಿಕವಾಗಿ ಲಾಭದಾಯಕವಾದ ರೇಷ್ಮೆ ಕೃಷಿಯನ್ನು 18ನೇ ಶತಮಾನದಲ್ಲಿ ಮೈಸೂರಿಗೆ ಪರಿಚಯಿಸಿದ.

ರೇಷ್ಮೆ ಹುಳುಗಳಿಗೆ ಆಹಾರವಾದ ಹಿಪ್ಪುನೇರಳೆಯನ್ನು ಮೈಸೂರು ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ 2,371 ಹೆಕ್ಟೇರ್ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ಬೆಳೆಯಲಾಗುತ್ತಿದ್ದು, ಜಿಲ್ಲೆಯ ಸರಾಸರಿ ಇಳುವರಿ ಪ್ರತಿ 100 ಮೊಟ್ಟೆಗೆ 59 ಕೆಜಿ ಗೂಡುಗಳಾಗಿದೆ. ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ರೈತರು ರೇಷ್ಮೆ ಮೊಟ್ಟೆಗಳನ್ನು ಸರ್ಕಾರಿ ಅಥವಾ ಖಾಸಗಿ ಬಿತ್ತನೆಕೋಶಗಳಿಂದ ತಂದು ಹುಳುಗಳನ್ನು ತಮ್ಮ ವಾಸದ ಅಥವಾ ರೇಷ್ಮೆಹುಳು ಸಾಕಲೆಂದು ಕಟ್ಟಿದ ಪ್ರತ್ಯೇಕ ಮನೆಗಳಲ್ಲಿ ಬೆಳೆಸುತ್ತಾರೆ. ಕಳಪೆ ಸೋಂಕುನಿವಾರಣಾ ಕ್ರಮಗಳಿಂದ, ಅದರಲ್ಲೂ ವಾಸದ ಮನೆಯಲ್ಲೇ ರೇಷ್ಮೆ ಹುಳು ಸಾಕುವುದರಿಂದ ರೇಷ್ಮೆ ಹುಳುಗಳು ರೋಗ ಮತ್ತು ಕೀಟಗಳ ಹಾವಳಿಗೆ ತುತ್ತಾಗುವ ಸಂಭವ ಹೆಚ್ಚಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಇದಲ್ಲದೇ, ರೈತರು ಸೂಕ್ತ ವಾತಾವರಣ ಕಲ್ಪಿಸಲಾಗದೆ ಮೊಟ್ಟೆ ಹಂತದಿಂದಲೇ ಬೆಳೆಯು ಗುಣಮಟ್ಟ ಮತ್ತು ಇಳುವರಿಯಲ್ಲಿ ಹಿನ್ನಡೆ ಅನುಭವಿಸಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಅನೇಕ ಬಾರಿ ಒಂದೇ ಸಲಕ್ಕೆ ಮೊಟ್ಟೆಗಳು ಮರಿಯಾಗದಿರುವುದರಿಂದ ಕಡಿಮೆ ಇಳುವರಿ ಪಡೆಯಬೇಕಾದ ಅನಿವಾರ್ಯತೆ ಸೃಷ್ಟಿಯಾಗುತ್ತದೆ. ಅಲ್ಲದೇ, ಮೊಟ್ಟೆಯಿಂದ ಗೂಡನ್ನು ಪಡೆಯುವ 30 ದಿನಗಳ ಅವಧಿಗಾಗಿ ಹಿಪ್ಪುನೇರಳೆ ಸೊಪ್ಪು ಉತ್ಪಾದಿಸಲು ಹಾಗೂ ರೋಗ ಮತ್ತು ಕೀಟನಿರ್ವಹಣೆಗಾಗಿ ರೈತರು ಸಮಯ ಹಾಗೂ ಹಣ ವ್ಯಯಿಸಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ.

ಇದಕ್ಕೆ ಪರ್ಯಾಯವಾಗಿ ರೈತರು ಚಾಕಿ ಸಾಕಾಣಿಕಾ ಕೇಂದ್ರಗಳಿಂದ 8 ದಿನಗಳ ಹುಳುಗಳನ್ನು (2ನೇ ಜ್ವರದ) ಪಡೆದು 20 ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ರೇಷ್ಮೆಗೂಡು ಪಡೆಯಬಹುದಾಗಿದೆ. ಇದರಿಂದ ರೈತರಿಗೆ ಆರೋಗ್ಯವಂತ, ಒಂದೇ ತೆರನಾದ ಹುಳು ಪಡೆಯಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗಿ ಹಣದ ಉಳಿತಾಯದ ಜೊತೆಗೆ ಶೇ. 20 ರಷ್ಟು ಇಳುವರಿ ಹೆಚ್ಚಾಗುತ್ತದೆ.

ಚಾಕಿಸಾಕಾಣಿಯಲ್ಲಿ ಇರುವ ಅನುಕೂಲಗಳೆಂದರೆ ಖರ್ಚು ಮತ್ತು ಸಮಯದ ಉಳಿತಾಯ ಹಾಗೂ ಗೂಡಿನ ಇಳುವರಿಯಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚಳ. ಇಷ್ಟಲ್ಲ ಅನುಕೂಲದ ಸಾಧ್ಯತೆ ಇದ್ದರೂ 2006 ರವರೆಗೆ ಮೈಸೂರು ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಚಾಕಿ ಸಾಕಾಣಿಕಾ ಕೇಂದ್ರಗಳು ಇದ್ದದ್ದು ಕಡಿಮೆ. ರೇಷ್ಮೆ ಕೃಷಿಕರು ಚಾಕಿಯ ಮಹತ್ವವನ್ನರಿತು ತಾವೇ ಜಾಗರೂಕತೆಯಿಂದ ಮೊಟ್ಟೆಗಳನ್ನು ಪರಿಪಾಕಿಸಿ ಚಾಕಿ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದರು ಇಲ್ಲವೇ ಪಕ್ಕದ ಮಂಡ್ಯ ಜಿಲ್ಲೆಯಿಂದ ಚಾಕಿ ಮರಿಗಳನ್ನು ಪಡೆಯುತ್ತಿದ್ದರು. ಆದರೂ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಶೇ. 75 ರಷ್ಟು ರೈತರಿಗೆ ಚಾಕಿ ಹುಳುಗಳನ್ನು ಪಡೆಯಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ.

ರೇಷ್ಮೆಬೇಸಾಯದಲ್ಲಿ ಮುಂದುವರಿದ ರಾಷ್ಟ್ರಗಳಾದ ಚೀನಾ, ಜಪಾನ್ ಮತ್ತು ಕೊರಿಯಾಗಳಲ್ಲಿ ಈ ರೀತಿಯ ಚಾಕಿ ಸಾಕಾಣಿಕಾ

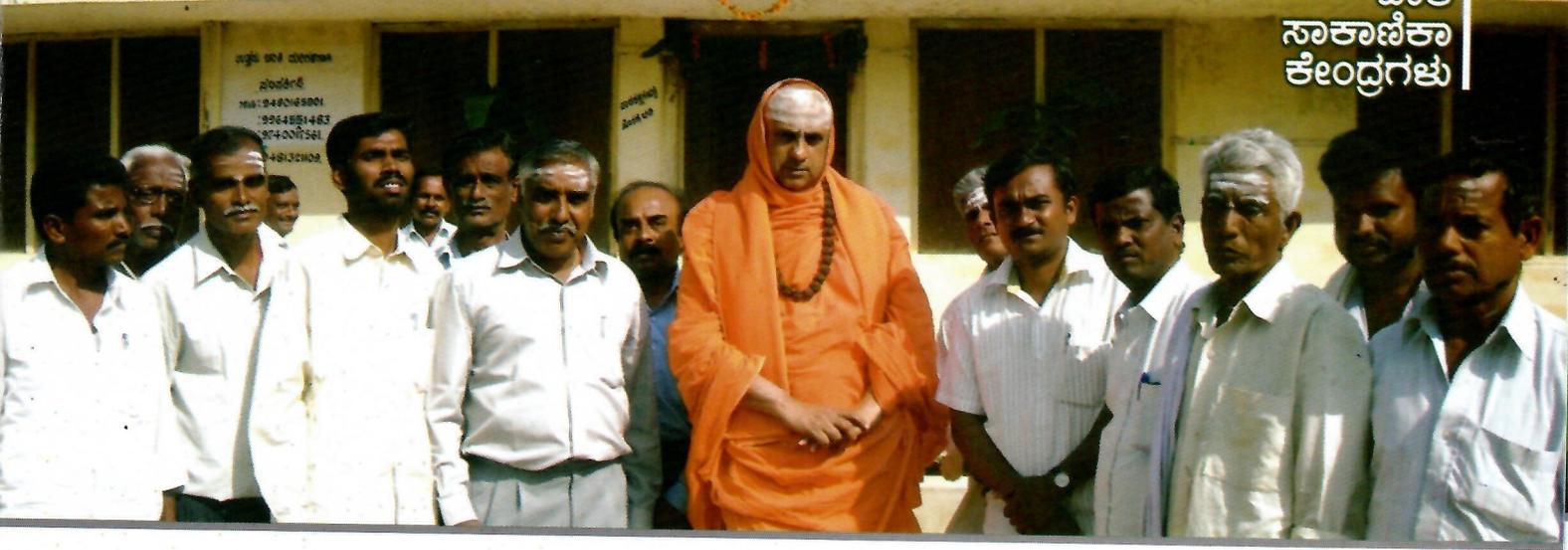
ಕೇಂದ್ರಗಳು ಸರ್ವಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿದ್ದರೂ, ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಇವುಗಳ ಮಹತ್ವದ ಅರಿವು ಇನ್ನು ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಬೇಕಾದ ಅವಶ್ಯಕತೆ ಇದೆ. ಭಾರತೀಯ ಕೃಷಿ ಅನುಸಂಧಾನ ಪರಿಷತ್ ವತಿಯಿಂದ ಈ ನಿಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಕೆಲವು ಪ್ರಯತ್ನಗಳು ನಡೆದಿವೆಯಾದರೂ ಅವುಗಳ ಸಂಖ್ಯೆ ಹಾಗೂ ಪರಿಣಾಮ ಅಷ್ಟಾಗಿ ಆಗಿಲ್ಲ. ಆದ್ದರಿಂದ ಇವುಗಳ ಪ್ರಾಮುಖ್ಯತೆಯನ್ನರಿತ ಜಿಎಸ್‌ಎಸ್ ಕೃಷಿ ವಿಜ್ಞಾನ ಕೇಂದ್ರವು ಮೈಸೂರು ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ 2006 ರಿಂದ ಚಾಕಿ ಸಾಕಾಣಿಕಾ ಕೇಂದ್ರಗಳನ್ನು ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿತು.

ಜಿಎಸ್‌ಎಸ್ ಕೃಷಿ ವಿಜ್ಞಾನ ಕೇಂದ್ರವು ರೇಷ್ಮೆ ಕೃಷಿ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಬೆಳೆಯುವ ಭಾಗಗಳಲ್ಲಿ ಸ್ವ-ಸಹಾಯ ಸಂಘಗಳ ಮೂಲಕ ಚಾಕಿ ಸಾಕಾಣಿಕಾ ಕೇಂದ್ರಗಳನ್ನು ನವದೆಹಲಿಯ ಜೈವಿಕ ತಂತ್ರಜ್ಞಾನ ಇಲಾಖೆಯ (ಡಿಬಿಟಿ) ಯೋಜನೆಯಲ್ಲಿ 2008 ರಿಂದ ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿತು. ಅದಾಗಲೇ ಜಿಎಸ್‌ಎಸ್ ಕೆವಿಕೆಯು 2006 ರಲ್ಲೇ ಎಸ್‌ಜಿಎಸ್‌ವೈ ಯೋಜನೆಯಡಿಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಯತ್ನ ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿದ್ದರೂ ಡಿಬಿಟಿ ಯೋಜನೆಯೊಂದಿಗೆ ಪ್ರಯತ್ನವನ್ನು ತೀವ್ರಗೊಳಿಸಲಾಯಿತು. ಈ ಯೋಜನೆಯನ್ನು ಮೈಸೂರು ಮತ್ತು ಚಾಮರಾಜನಗರ ಜಿಲ್ಲೆಗಳಲ್ಲಿ ನಡೆಸಲಾಗುತ್ತಿದ್ದು ಇಲ್ಲಿಯವರೆಗೆ 3 ಚಾಕಿ ಸಾಕಾಣಿಕಾ ಕೇಂದ್ರಗಳನ್ನು ಜಿಎಸ್‌ಎಸ್ ಕೆವಿಕೆ ಮುಖಾಂತರ ಮೈಸೂರು (2 ಗ್ರಾಮಗಳು) ಮತ್ತು ಚಾಮರಾಜನಗರ (1 ಗ್ರಾಮ) ಜಿಲ್ಲೆಗಳಲ್ಲಿ ಸ್ಥಾಪಿಸಲಾಗಿದೆ. ಈ ಮೂರು ಚಾಕಿ ಸಾಕಾಣಿಕಾ ಕೇಂದ್ರಗಳು ಒಂದು ವರ್ಷ ಪೂರೈದ್ದು ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಎರಡು ಕೇಂದ್ರಗಳನ್ನು ಸ್ವ-ಸಹಾಯ ಸಂಘಗಳು ನಿರ್ವಹಿಸುತ್ತಿದ್ದು ಒಂದನ್ನು ಕೆವಿಕೆ ನಿರ್ವಹಿಸುತ್ತಿದೆ.

ಚಾಕಿ ಸಾಕಾಣಿಕಾ ಕೇಂದ್ರಗಳು

ಚಾಕಿ ಸಾಕಾಣಿಕಾ ಕೇಂದ್ರಗಳು ಹುಳುಗಳಿಗೆ ಬೇಕಾದ ಸೂಕ್ತ ವಾತಾವರಣ (ಉಷ್ಣಾಂಶ ಮತ್ತು ತೇವಾಂಶ) ಒದಗಿಸುವುದರ ಜೊತೆಗೆ ಸೋಂಕು ರಹಿತ ಶುಚಿತ್ವ ಕಾಪಾಡುವ ಕೇಂದ್ರಗಳಾಗಿವೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ರೈತರು ಉತ್ತಮ ಗುಣಮಟ್ಟದ ಹುಳುಗಳನ್ನು ಬೆಳೆಸಿ ಹೆಚ್ಚಿನ ಇಳುವರಿ ಪಡೆಯಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗುತ್ತದೆ. ನೇರವಾಗಿ ಮೊಟ್ಟೆ ತಂದು ರೇಷ್ಮೆ ಹುಳು ಬೆಳೆಸುವುದಕ್ಕಿಂತ ಚಾಕಿ ಸಾಕಾಣಿಕಾ ಕೇಂದ್ರಗಳಿಂದ ತಂದು ಬೆಳೆಸಿದ ರೇಷ್ಮೆ ಹುಳುಗಳಿಂದ ಶೇ. 20 ರಷ್ಟು ಹೆಚ್ಚಿನ ಇಳುವರಿ ಪಡೆಯಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗುವುದರ ಜೊತೆಗೆ ರೈತರಿಗೆ ಈ ಹತ್ತು ದಿನಗಳ ಕೆಲಸ ಹಾಗೂ ಖರ್ಚು ಕಡಿಮೆಯಾಗುತ್ತದೆ.

ಇದನ್ನು ಮನಗಂಡು ಜಿಎಸ್‌ಎಸ್ ಕೆವಿಕೆಯು ತಲಾ 10 ಸದಸ್ಯರಂತೆ ಕುದೇರು ಹಾಗೂ ಇಂಡವಾಳು ಗ್ರಾಮಗಳಲ್ಲಿ ಎರಡು ಸ್ವಸಹಾಯ ಸಂಘಗಳನ್ನು ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿತು. ಈ ಸಂಘಗಳು ಜಿಎಸ್‌ಎಸ್ ಕೆವಿಕೆಯು ಸುತ್ತೂರಿನಲ್ಲಿ ನಡೆಸುತ್ತಿದ್ದ ಚಾಕಿ ಸಾಕಾಣಿಕಾ ಕೇಂದ್ರಕ್ಕೆ ಭೇಟಿ ನೀಡಿ, ವಿಷಯ ತಜ್ಞರಿಂದ ತರಬೇತಿ ಪಡೆದು ತಮ್ಮದೇ ಚಾಕಿ ಸಾಕಾಣಿಕಾ ಕೇಂದ್ರಗಳನ್ನು ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿದವು. ಸದರಿ ಕೆವಿಕೆಯ ಚಾಕಿ ಸಾಕಾಣಿಕಾ ಕೇಂದ್ರದಲ್ಲಿ ತಲಾ 2000 ಮೊಟ್ಟೆಗಳಂತೆ ಒಟ್ಟು ಎರಡು ಬ್ಯಾಚ್‌ಗಳಿಂದ ಪ್ರತಿ ತಿಂಗಳು 4000 ಮೊಟ್ಟೆಗಳನ್ನು ಚಾಕಿ ಮಾಡಲಾಗುತ್ತಿದೆ. ಕುದೇರು ಚಾಕಿ ಸಾಕಾಣಿಕಾ ಕೇಂದ್ರ 500 ಮೊಟ್ಟೆಗಳು ಹಾಗೂ ಇಂಡವಾಳು

ಬಾಕಿ ಸಾಕಾಣಿಕಾ ಕೇಂದ್ರ 1000 ಮೊಟ್ಟೆಗಳಿಂದ ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿ ಇದೀಗ ತಲಾ 5000 ಹಾಗೂ 15000 ಮೊಟ್ಟೆಗಳನ್ನು ಪ್ರತಿ ತಿಂಗಳು ಬಾಕಿ ಮಾಡುತ್ತಿವೆ. ಹೀಗೆ 3 ಬಾಕಿ ಸಾಕಾಣಿಕಾ ಕೇಂದ್ರಗಳು ಮಾಸಿಕವಾಗಿ ಸರಾಸರಿ 24000 ಮೊಟ್ಟೆಗಳನ್ನು ಬಾಕಿ ಮಾಡುವಂತಾಗಿದೆ.

ಸುತ್ತಮುತ್ತಲ ಗ್ರಾಮದ ರೈತರು ಮೊದಲೇ ಬೇಡಿಕೆ ಸಲ್ಲಿಸಿ ನಿಗದಿ ಪಡಿಸಿದ ದಿನ ಬಾಕಿ ಸಾಕಾಣಿಕಾ ಕೇಂದ್ರಕ್ಕೆ ಬಂದು ಹುಳುಗಳನ್ನು ಪಡೆಯುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಪರ್ಯಾಯವಾಗಿ ಬಾಕಿ ಸಾಕಾಣಿಕಾ ಕೇಂದ್ರಗಳಿಂದ ನೇರವಾಗಿ ರೈತರ ಮನೆ ಬಾಗಿಲಿಗೂ ಬಾಕಿ ಹುಳುಗಳನ್ನು ಮುಂಜಾವಿನ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ತಲುಪಿಸಲಾಗುತ್ತಿದೆ.

ಬಾಕಿ ಸಾಕಾಣಿಕಾ ಕೇಂದ್ರಗಳ ಸದಸ್ಯರಿಗಾದ ಲಾಭಗಳು

ಪ್ರತಿ ಬ್ಯಾಚ್ ಬಾಕಿಗೆ 7 ದಿನಗಳು ಮತ್ತು ಸಾಕಾಣಿಕಾ ಮನೆಯನ್ನು ಸಾಕಾಣಿಕೆಯ ಮೊದಲು ಮತ್ತು ನಂತರ ಶುಚಿಗೊಳಿಸಲು 2 ರಿಂದ 3 ದಿನಗಳು ಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಒಂದು ಬಾಕಿ ಸಾಕಾಣಿಕಾ ಕೇಂದ್ರವನ್ನು ನೋಡಿಕೊಳ್ಳಲು ಸರಾಸರಿ 5 ಸದಸ್ಯರು ಪ್ರತಿದಿನ ಸುಮಾರು 4 ಗಂಟೆಯಂತೆ 10 ದಿನ ಕೆಲಸ ಮಾಡಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಈಗಿನ ಬಾಕಿ ಮಾಡುವ ಸಾಮರ್ಥ್ಯ ಸರಾಸರಿ 4000 ಮೊಟ್ಟೆ/ ಬ್ಯಾಚ್‌ನಂತೆ ಮತ್ತು ತಿಂಗಳಿಗೆ 2 ಬ್ಯಾಚ್‌ನಂತೆ ಒಟ್ಟು 24,000 ಮೊಟ್ಟೆಗಳು. ಆದ್ದರಿಂದ ಮೂರು ಬಾಕಿ ಸಾಕಾಣಿಕಾ ಕೇಂದ್ರಗಳಿಗೆ ಪ್ರತಿ ಬ್ಯಾಚ್‌ಗೆ 5 ಸದಸ್ಯರಂತೆ ಹಾಗೂ ಎರಡು ಬ್ಯಾಚ್‌ಗಳಲ್ಲಿ ತಿಂಗಳಿಗೆ 300 ಮಾನವದಿನಗಳಂತೆ, ವಾರ್ಷಿಕ 3600 ಮಾನವದಿನಗಳ ಉದ್ಯೋಗ ಸೃಷ್ಟಿಯಾಗುತ್ತಿದೆ. ಈ ರೀತಿ ಸಂಘದ ಪ್ರತಿ ಸದಸ್ಯರು ಬಾಕಿ ಸಾಕಾಣಿಕಾ ಕೇಂದ್ರಗಳಲ್ಲಿ ತಮ್ಮನ್ನು ತೊಡಗಿಸಿಕೊಂಡು ತಿಂಗಳಿಗೆ ರೂ. 1000 ದಿಂದ 1500 ಗಳನ್ನು ಗಳಿಸುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಅದು ವಾರ್ಷಿಕವಾಗಿ ರೂ. 1,26,000 ರಿಂದ 1,80,000 ಆಗುತ್ತದೆ. ಇಲ್ಲಿ ಗಮನಿಸಬೇಕಾದ ಪ್ರಮುಖ ಅಂಶವೆಂದರೆ ಬಾಕಿ ಸಾಕಾಣಿಕಾ ಕೇಂದ್ರಗಳ ಚಟುವಟಿಕೆ ದಿನದಲ್ಲಿ ಕೆಲವೇ ಗಂಟೆಗಳಾಗಿದ್ದು (ಸರಾಸರಿ ದಿನಕ್ಕೆ 4 ಗಂಟೆಗಳು) ಅವರು ತಮ್ಮ ದೈನಂದಿನ ಕೃಷಿ ಕಾರ್ಯಗಳ ಜೊತೆಗೆ ಈ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ.

ಬಾಕಿ ಸಾಕಾಣಿಕಾ ಕೇಂದ್ರಗಳನ್ನು ಉತ್ತೇಜಿಸುವಲ್ಲಿ ಜಿಎಸ್‌ಎಸ್ ಕೆ.ವಿ.ಕೆ. ಅನುಸರಿಸಿದ ಅಭಿಜ್ಞರಿ ಕ್ರಮಗಳು

- **ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯಲ್ಲಿ ಅಭಿಜ್ಞರ**
  - * ಜಿಎಸ್‌ಎಸ್ ಕೆ.ವಿ.ಕೆ.ಯು ಸಾಂಪ್ರದಾಯಿಕ ರೇಷ್ಮೆ ಹುಳು ಸಾಕಾಣಿಕೆ ಪದ್ಧತಿಯಿಂದ ಬಾಕಿ ಸಾಕಾಣಿಕಾ ಕೇಂದ್ರಗಳ ಮುಖೇನ ರೇಷ್ಮೆ ಹುಳು ಪಡೆದುಕೊಳ್ಳಲು ಸಾಂಪ್ರದಾಯಿಕ ಮಳೆಯಾಶ್ರಿತ ರೇಷ್ಮೆ ಭಾಗಗಳಲ್ಲಿ (ಕುದುರೆ) ಕಾರ್ಯೋನ್ಮುಖವಾಗಿದೆ.
  - * ಮೂರು ಬಾಕಿ ಸಾಕಾಣಿಕಾ ಕೇಂದ್ರಗಳ ಸಂಪರ್ಕ ಜಾಲವನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಿ ರೈತರಿಗೆ ನಿರಂತರವಾಗಿ ಬಾಕಿ ಹುಳು ದೊರಕುವಂತಾಗಲು ವಿವಿಧ ದಿನಾಂಕಗಳಲ್ಲಿ ಬಾಕಿ ಮಾಡಲು ಜಿಎಸ್‌ಎಸ್ ಕೆವಿಕೆಯು ಅನುವು ಮಾಡಿಕೊಟ್ಟಿದೆ.
- **ಸಾಂಸ್ಥಿಕ ಅಭಿಜ್ಞರ**
  - * ಮೂರು ಬಾಕಿ ಸಾಕಾಣಿಕಾ ಕೇಂದ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಜಿಎಸ್‌ಎಸ್ ಕೆವಿಕೆಯು ನಿರ್ವಹಿಸುತ್ತಿರುವ ಬಾಕಿ ಸಾಕಾಣಿಕಾ ಕೇಂದ್ರ ಹೊರತುಪಡಿಸಿ ಉಳಿದೆರಡು ಪುರುಷ ಸ್ವಸಹಾಯ ಸಂಘಗಳಿಂದ ನಿರ್ವಹಿಸಲ್ಪಡುತ್ತಿವೆ.
- **ತಾಂತ್ರಿಕ ಅಭಿಜ್ಞರ**
  - * ಪ್ರಗತಿಪರ ಬಾಕಿ ಸಾಕಾಣಿಕಾ ಕೇಂದ್ರಗಳಿಗೆ ಕೈಗೊಂಡ ಅಧ್ಯಯನ ಪ್ರವಾಸಗಳ ಫಲವಾಗಿ ಕಡಿಮೆ ವೆಚ್ಚದ ಉಜ್ಜಾಂಶ ಮತ್ತು ತೇವಾಂಶ ಹಾಗೂ ಸೊಪ್ಪು ಕತ್ತರಿಸುವ ಉಪಕರಣಗಳನ್ನು ಅಳವಡಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗಿದೆ.

ರೇಷ್ಮೆ ರೈತರಿಗೆ ಚಾಕಿ ಸಾಕಾಣಿಕಾ ಕೇಂದ್ರಗಳಿಂದ ಆದ ಪ್ರಯೋಜನಗಳು

ಒಟ್ಟಾರೆ ಮೂರು ಚಾಕಿ ಸಾಕಾಣಿಕಾ ಕೇಂದ್ರಗಳಿಂದ ಸರಾಸರಿ 24,000 ಮೊಟ್ಟೆಗಳನ್ನು ಪ್ರತಿ ತಿಂಗಳು ಚಾಕಿ ಮಾಡಲಾಗುತ್ತಿದೆ. ಹೀಗೆ, ಸಾಕಾಣಿಕಾ ಕೇಂದ್ರಗಳಿಂದ ವಾರ್ಷಿಕ ಸುಮಾರು 25 ಬ್ಯಾಚ್‌ಗಳಿಂದ ಒಟ್ಟು 3,00,000 ಮೊಟ್ಟೆ ಚಾಕಿ ಮಾಡಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗಿದೆ. ಎಕರೆವಾರು 250-300 ಮೊಟ್ಟೆಯ ರೇಷ್ಮೆಹುಳುಗಳನ್ನು ಸಾಕಬಹುದಾದ್ದರಿಂದ ಒಟ್ಟಾರೆ 1000ಎಕರೆ (400 ಹೆ.) ಹಿಪ್ಪನೇರಳೆ ತೋಟಕ್ಕೆ ಚಾಕಿ ಮರಿಗಳನ್ನು ಈ ಎರಡು ಜಿಲ್ಲೆಗಳ ಚಾಕಿ ಸಾಕಾಣಿಕಾ ಕೇಂದ್ರಗಳಿಂದ ಒದಗಿಸಲಾಗುತ್ತಿದೆ. ಜಿಲ್ಲೆಯ ರೇಷ್ಮೆಗೂಡು ಉತ್ಪಾದನೆಯ ಸರಾಸರಿ ಇಳುವರಿ ಪ್ರತಿ 100 ಮೊಟ್ಟೆಗೆ 59 ಕೆಜಿ. ಚಾಕಿ ಸಾಕಾಣಿಕಾ ಕೇಂದ್ರಗಳಿಂದ ಪಡೆದ ರೇಷ್ಮೆಹುಳು ಬೆಳೆಸಿದ ರೈತರಿಂದ ಗೂಡಿನ ಇಳುವರಿಯ ಮಾಹಿತಿ ಪಡೆದಾಗ ಪ್ರತಿ 100 ಮೊಟ್ಟೆಗೆ 71 ಕೆಜಿ ಗೂಡು ಸರಾಸರಿ ಇಳುವರಿ ಸಾಧ್ಯವಾಗಿರುವುದು ಕಂಡುಬಂದಿದೆ (20% ಹೆಚ್ಚು). ಈ ಮೂರು ಚಾಕಿ ಸಾಕಾಣಿಕಾ ಕೇಂದ್ರಗಳಿಂದ ಒಟ್ಟು 2,13,000 ಕೆಜಿ ಗೂಡಿನ ಇಳುವರಿ ಪಡೆಯಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗಿದೆ. ಅಂದರೆ ನೇರವಾಗಿ ಮೊಟ್ಟೆ ತಂದು ರೈತರೇ ಚಾಕಿ ಮಾಡಿ ಹುಳು ಬೆಳೆಸಿಕೊಂಡಲ್ಲಿ 1,70,400 ಕೆಜಿ (2,13,000 ಕೆಜಿಯ 80%) ಗೂಡಿನ ಇಳುವರಿ ಪಡೆಯಲು ಮಾತ್ರ ಸಾಧ್ಯವಾಗುತ್ತದೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಚಾಕಿ ಸಾಕಾಣಿಕಾ ಕೇಂದ್ರಗಳಿಂದ 42,600 ಕೆಜಿ ಹೆಚ್ಚಿನ ಗೂಡು ಪಡೆಯಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗಿದ್ದು ಅದರ ಮೌಲ್ಯ ರೂ. 85.20 ಲಕ್ಷಗಳಾಗುತ್ತದೆ.

ಈ ರೀತಿಯಾಗಿ ದಿನದ ಕೆಲವು ಗಂಟೆಗಳ ಕಾಲ ಕಾರ್ಯ ನಿರ್ವಹಿಸಿ ರೈತ ಉದ್ಯಮಿಗಳು ಚಾಕಿ ಸಾಕಾಣಿಕಾ ಕೇಂದ್ರಗಳಿಂದ ಪಡೆಯುತ್ತಿರುವ ವಾರ್ಷಿಕ ಸುಮಾರು ರೂ. 1.80 ಲಕ್ಷ ಆದಾಯದ ಜೊತೆಗೆ ರೇಷ್ಮೆ ಉದ್ಯಮಕ್ಕೆ ಚಾಕಿ ಸಾಕಾಣಿಕಾ ಕೇಂದ್ರಗಳಿಂದ ಸಾಧ್ಯವಾದ ಹೆಚ್ಚಿನ ಇಳುವರಿಯಿಂದಾಗಿ ರೂ. 85.20 ಲಕ್ಷ ಅಧಿಕ ಮೌಲ್ಯದ ಉತ್ಪನ್ನವನ್ನು ಸೇರಿಸಿದಂತಾಗುತ್ತದೆ. ಹೀಗೆ, ಚಾಕಿ ಸಾಕಾಣಿಕಾ ಕೇಂದ್ರಗಳಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿಸಿಕೊಂಡ ರೈತರಿಗಾದ ಆರ್ಥಿಕ ವರಮಾನದ ವೃದ್ಧಿ ಹಾಗೂ ಚಾಕಿ ಹುಳು ಪಡೆದು ರೇಷ್ಮೆ ಬೇಸಾಯ ಮಾಡುತ್ತಿರುವ ರೈತರಿಂದ ಒಟ್ಟು ರೂ. 87 ಲಕ್ಷದ ವರೆಗೆ ಹೆಚ್ಚಿನ ಸಂಪತ್ತು ಸೃಷ್ಟಿಯಾಗುತ್ತಿದೆ. ಇದಲ್ಲದೇ, ಈ ಚಾಕಿ ಸಾಕಾಣಿಕಾ ಕೇಂದ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದೇ ಬಾರಿಗೆ ಚಾಕಿ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಲು ಕಷ್ಟ ಬಟ್ಟೆಯ ಉಪಚಾರದ ಜೊತೆಗೆ ಸ್ಥಳೀಯ ಸಂಘಗಳ ಸಹಭಾಗಿತ್ವದಲ್ಲಿ ಚಾಕಿ ಸಾಕಾಣಿಕಾ ಕೇಂದ್ರಗಳ ನಿರ್ವಹಣೆಯನ್ನು ಸ್ವಸಹಾಯ ಸಂಘಗಳು ಮಾಡುವಲ್ಲಿ ಯಶಸ್ವಿಯಾಗಿವೆ ಮತ್ತು ಸ್ಥಳೀಯ ಸಂಪನ್ಮೂಲಗಳನ್ನು ಬಳಸಿ ಚಾಕಿ ಸಾಕಾಣಿಕಾ ಕೇಂದ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಸೂಕ್ತ ವಾತಾವರಣ (ಉಷ್ಣಾಂಶ ಮತ್ತು ತೇವಾಂಶ) ನಿರ್ವಹಣೆ ಮಾಡುವುದು ಸಾಧ್ಯವಾಗಿದೆ. ಹಣದ ಜೊತೆಗೆ ಚಾಕಿ ಸಾಕಾಣಿಕಾ ಕೇಂದ್ರಗಳ ಸದಸ್ಯರು ತಮ್ಮ ಸುತ್ತಮುತ್ತಲಿನ ಗ್ರಾಮಗಳಲ್ಲಿ ಯಶಸ್ವಿ ರೈತ ಉದ್ಯಮಿಗಳೆಂಬ ಗೌರವ ಸಂಪಾದಿಸಿದ್ದಾರೆ ಅಲ್ಲದೇ, ರೇಷ್ಮೆ ಬೆಳೆಗಾರರು ಹಿಪ್ಪನೇರಳೆ ಬೇಸಾಯ, ರೇಷ್ಮೆ ಹುಳು ಸಾಕಾಣಿಕೆಯಲ್ಲಿ ರೋಗ ಮತ್ತು ಕೀಟಗಳ ನಿರ್ವಹಣೆಗಾಗಿ ಮತ್ತು ಮಾರುಕಟ್ಟೆ ವಿಷಯಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದಂತೆ ಸದಸ್ಯರುಗಳಿಂದ ಮಾಹಿತಿ ಪಡೆಯುತ್ತಿದ್ದಾರೆ.

ಈ ಮೂರು ಚಾಕಿ ಸಾಕಾಣಿಕಾ ಕೇಂದ್ರಗಳಿಂದ ಉತ್ತೇಜಿತರಾಗಿ ಇನ್ನೂ ಮೂರು ಚಾಕಿ ಸಾಕಾಣಿಕಾ ಕೇಂದ್ರಗಳನ್ನು, ಮೈಸೂರು (ಎರಡು) ಮತ್ತು ಚಾಮರಾಜನಗರ (ಒಂದು) ಜಿಲ್ಲೆಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರಾರಂಭಿಸಲಾಗಿದೆ.

ವಿಶೇಷವೆಂದರೆ, ಸಾಂಪ್ರದಾಯಿಕ ಮಳೆ ಆಧಾರಿತ ರೇಷ್ಮೆ ತವರೂರಾದ ಕುದೇರು ಮತ್ತು ಸುತ್ತಮುತ್ತಲಿನ ಅಸಮರ್ಪಕ ಮಳೆ ಮತ್ತು ನೀರಾವರಿ ಕೊರತೆಯಿಂದಾಗಿ ಕಳೆಗುಂದಿದ ಗ್ರಾಮಗಳಲ್ಲಿ ರೇಷ್ಮೆಕೃಷಿ ಮತ್ತೆ ಪುರ್ನಜನ್ಮ ಪಡೆದುಕೊಳ್ಳುವಂತಾಗಿದೆ. ಚಾಕಿ ಸಾಕಾಣಿಕಾ ಕೇಂದ್ರಗಳಿಂದ ಈ ಯಶಸ್ಸು ಸಾಧ್ಯವೆಂದು ಧೃಢವಾಗಿ ನಂಬಿ ಯೋಜನೆಯನ್ನು ರೂಪಿಸಿದ ಜಿಎಸ್‌ಎಸ್ ಮಹಾವಿದ್ಯಾಪೀಠಕ್ಕೆ ಈ ಯಶಸ್ಸಿನ ಕೀರ್ತಿ ಸಲ್ಲುತ್ತದೆ. ಕೃಷಿ ವಿಜ್ಞಾನ ಕೇಂದ್ರವು ಈ ಪ್ರಯತ್ನದಲ್ಲಿ ಯಶಸ್ಸು ಸಾಧಿಸಬಲ್ಲದೆಂದು ಮನಗಂಡು ಇಂತಹ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳಿಗೆ ಡಿಬಿಟಿ ಮತ್ತು ಎಸ್‌ಜಿಎಸ್‌ವೈ ವಿಶೇಷ ಯೋಜನೆಗಳ ಮೂಲಕ ವಿದ್ಯಾಪೀಠವು ಬೆಂಬಲ ನೀಡಿದೆ. ಕೃಷಿ ವಿಜ್ಞಾನ ಕೇಂದ್ರದ ತಜ್ಞರು ಪರಿಶ್ರಮದಿಂದ ಯೋಜನೆಯನ್ನು ಸಾಕಾರಗೊಳಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಸ್ಥಳೀಯ ರೇಷ್ಮೆ ಕೃಷಿಕರ ಅಭೂತಪೂರ್ವ ಸಹಕಾರ, ರಾಜ್ಯ ರೇಷ್ಮೆ ಇಲಾಖೆಯ ವಿಸ್ತರಣಾ ಸಹಾಯ, ಉತ್ತಮ ಗುಣಮಟ್ಟದ ಮೊಟ್ಟೆ ಒದಗಿಸುವಲ್ಲಿ ಕೇಂದ್ರ ರೇಷ್ಮೆ ಮಂಡಳಿಯ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ರೇಷ್ಮೆ ಮೊಟ್ಟೆ ಸಂಸ್ಥೆ ಕೇಂದ್ರ ರೇಷ್ಮೆ ಸಂಶೋಧನೆ ಮತ್ತು ತರಬೇತಿ ಸಂಸ್ಥೆ, ಮೈಸೂರು, ಚಾಕಿ ಸಾಕಾಣಿಕಾ ಕೇಂದ್ರಗಳ ಈ ಯಶಸ್ಸಿಗೆ ತಮ್ಮದೇ ಆದ ಕೊಡುಗೆ ನೀಡಿರುತ್ತಾರೆ.

ಚಾಕಿ ಸಾಕಾಣಿಕಾ ಕೇಂದ್ರಗಳ ಯಶಸ್ಸಿನಿಂದ ಇದೀಗ ರೇಷ್ಮೆ ಕೃಷಿಕರಲ್ಲಿ ಹೊಸ ಆಶಾಕಿರಣವನ್ನು ಬಿತ್ತಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗಿದೆ. ಅದರಂತೆ, ಈಗ ಜಿಎಸ್‌ಎಸ್ ಕೆವಿಕಿಯ ಮಾರ್ಗದರ್ಶನದಲ್ಲಿ ಚಾಕಿ ಸಾಕಾಣಿಕಾ ಕೇಂದ್ರಗಳು ಇತರೆ ಚಾಕಿ ಸಾಕಾಣಿಕಾ ಕೇಂದ್ರಗಳಿಗೆ ವಿವಿಧ ಹಂತಗಳಲ್ಲಿ ಸೂಕ್ತ ತಾಂತ್ರಿಕ ಮಾರ್ಗದರ್ಶನ ನೀಡುವಂತೆ ಮಾಡುವ ಪ್ರೇರಕ ಸಂಸ್ಥೆಯಾಗಿ ಮೈಸೂರು ಮತ್ತು ಚಾಮರಾಜನಗರ ಜಿಲ್ಲೆಗಳಲ್ಲಿ ಹೊರಹೊಮ್ಮುತ್ತಿವೆ. ಪ್ರಸ್ತುತ ಚಾಕಿಸಾಕಾಣಿಕಾ ಕೇಂದ್ರಗಳಿಗೆ ಬೇಕಾದ ಪರಿಕರಗಳನ್ನು ಅವರದೇ ಮಟ್ಟದಲ್ಲಿ ಪಡೆಯಲು, ರೈತರು ಮತ್ತು ಚಾಕಿ ಸಾಕಾಣಿಕಾ ಕೇಂದ್ರಗಳ ನಡುವೆ ಕೊಂಡಿಯಂತೆ ಕಾರ್ಯನಿರ್ವಹಿಸುವಂತಾಗಲೂ ಸಂಪರ್ಕ ರೈತರನ್ನು ಉತ್ತೇಜಿಸಿ ಚಾಕಿ ಸಾಕಾಣಿಕಾ ಕೇಂದ್ರಗಳನ್ನು ಯಶಸ್ವಿಯಾಗಿ ನಿರ್ವಹಿಸುವಲ್ಲಿ ಜಿಎಸ್‌ಎಸ್ ಕೆವಿಕಿ ಪ್ರಮುಖ ಪಾತ್ರ ವಹಿಸುತ್ತಿದೆ. ಹೀಗೆ ಚಾಕಿ ಸಾಕಾಣಿಕಾ ಕೇಂದ್ರಗಳು ಚಾಕಿ ಸಂಪನ್ಮೂಲ ಕೇಂದ್ರಗಳಾಗಿ ರೂಪುಗೊಳ್ಳುವಂತೆ ಪ್ರಯತ್ನ ಮಾಡಲಾಗುತ್ತಿದೆ.

ಆರ್ಥಿಕ ನೆರವು : ಜೈವಿಕ ತಂತ್ರಜ್ಞಾನ ಇಲಾಖೆ (ಡಿಬಿಟಿ), ನವದೆಹಲಿ

ಲೇಖಕರು : ಚಂದ್ರಶೇಖರ್ ಎಸ್. ಕಳ್ಳೇಮನಿ ಮತ್ತು ಡಾ. ಅರುಣ್ ಬಳಮಟ್ಟಿ

ಕಾರ್ಯಕ್ರಮ ಸಂಯೋಜಕರು
ಜಿಎಸ್‌ಎಸ್ ಕೃಷಿ ವಿಜ್ಞಾನ ಕೇಂದ್ರ

ಸುತ್ತೂರು - 571129, ನಂಜನಗೂಡು ತಾಲ್ಲೂಕು, ಮೈಸೂರು ಜಿಲ್ಲೆ

ದೂ. 08221-232218, ಫ್ಯಾಕ್ಸ್ : 08221-232377

ಇ-ಮೇಲ್ : jsskvk_1994@rediffmail.com, jsskvk@gmail.com

ವೆಬ್ ಸೈಟ್ : www.jsskvk.org